

Waarom **Rosas** en **Tg Stan** zo goed scoren in Frankrijk

‘Ze appreciëren onze eenvoud en directheid’

De Parijse herfst kleurt zwart-geel-rood, nu het Festival d'Automne zijn schijnwerpers richt op Rosas en Tg Stan. Zussen Anne Teresa en Jolente De Keersmaecker vertellen over hun innige band met Frankrijk. **FILIP TIELENS**

Met zestig opvoeringen van elf producties die dit na-jaar getoond worden over heel Parijs, is *Portrait Anne Teresa De Keersmaecker* de grootste retrospectieve ooit voor de choreografe van Rosas. Vorige zondag begeleidde ze een *slow walk* doorheen de Franse hoofdstad, begin oktober nemen de studenten van haar dansschool Parts een weekend lang La Fabrique over.

Toneelspelersgezelschap Stan is al langer kind aan huis op het Festival d'Automne, de Parijse evenknie van Avignon maar dan uitgestrekt over drie maanden. De voorbije twintig jaar misten ze bijna geen enkele editie. Dit jaar brengen ze adaptaties van Ingmar Bergman (*Infidèles* en *Après la répétition*) en een woordloos stuk (*Atelier*) in hun vaste stek Théâtre de la Bastille.

Eén keer kruisen de paden van Rosas en Stan elkaar. Eind november wordt in het Centre Pompidou voor het eerst sinds 1999 de voorstelling *Quartet* hernomen, een duet tussen acteur Frank Vercauteren (Stan) en danseres Cynthia Loemij (Rosas).

Volgens Marie Collin, al sinds 1982 artistiek leider van het podiumprogramma, heeft vooral Stan groot profijt gehad van hun innige relatie met het Festival d'Automne. ‘Toen zij hier in 2000 voor het eerst speelden, was dat erg vernieuwend. Ze doorbraken de vierde wand, werkten zonder regisseur en straalden een grote vrijheid uit in hun omgang met tekst, decor en publiek. Stan is heel invloedrijk geweest voor de jonge Franse generatie, onder meer door de workshops die ze geregeld geven als ze hier spelen.’

Vanuit Parijs verspreidde hun succes zich als een lopend vuurtje over de rest van Frankrijk. Al jaren is Stan artiest in residentie bij het

Théâtre Garonne in Toulouse. In 2018 speelt het liefst 91 opvoeringen, de helft van het totale aantal, in het land van Macron. Ze zijn er bekender dan in België.

Toegangspoort tot de wereld

‘Het Festival d'Automne is onze toegangspoort tot de rest van de wereld’, vertelt Jolente De Keersmaecker van Stan. ‘We zijn hier opgepikt om te spelen in Zuid-Europa, maar ook in Brazilië en Canada. Alleen in Wallonië krijgen we geen voet aan de grond. We spelen drie maanden in Parijs, maar programmatoren uit Charleroi en Luik weten ons niet te vinden. Waanzinnig toch?’

Hoe dat komt, weet De Keersmaecker niet. Ze doet wel een poging om hun succes in Frankrijk te verklaren. ‘We spelen er altijd in het Frans. Dat is hard werken, maar het publiek belooft ons daarvoor. Ze appreciëren ook onze eenvoud, directheid en uitgepuurde aanpak. Het Franse theater kent, zonder iedereen over dezelfde kam te scheren, toch een beladen en pompeuze traditie, zeker in manier van spelen. Bij ons staat de soevereiniteit van de toneelspeler meer centraal. Ook als we Molière spelen, appreciëren de Fransen dat

‘Niet alle landen delen de Franse visie. In Italië is er sinds de jaren 80 een ware kaalslag gebeurd op cultureel vlak. Ook in Spanje zijn er weinig plekken waar we met Rosas terecht kunnen’

ANNE TERESA DE KEERSMAECKER
Rosas

‘We spelen drie maanden in Parijs, maar programmatoren uit Charleroi en Luik weten ons niet te vinden. Waanzinnig toch?’

JOLENTE DE KEERSMAECKER
Stan

we bruut met het materiaal omgaan.’

Over de reden van de Rosas-retrospectieve moet Marie Collin niet lang nadenken. ‘Anne Teresa De Keersmaecker maakt nu nog steeds even interessant werk als in haar beginjaren. Bovendien houdt ze haar oude stukken op het repertoire en leert ze die aan bij jonge dansers. Die twee zaken zijn echt zeldzaam.’

Opéra de Paris

In Parijs worden sleutelvoorstellingen als *Fase*, *Rosas danst Rosas*, *Achterland*, *Zeitigung*, *A love supreme* en *Rain* door een nieuwe generatie gedanst. De lang gekoesterde droom van een repertoiregezelschap, naast een groep die nieuwe creaties maakt, wordt stilaan realiteit. ‘In 2011 was die mogelijkheid er nog niet’, vertelt Anne Teresa De Keersmaecker. ‘Daarom zei ik destijds ja op de vraag van de Opéra de Paris om *Rain* te laten opvoeren door hun ballet. Ondertussen hebben ze ook *Drumming* en *Bartók/Beethoven/Schönberg* op hun repertoire. Zo is er een band met de Parijse opera ontstaan.’ Die leidde begin 2017 tot *Così fan tutte*, haar grootschalige opera in Parijs,

die nog niet te zien was in België – al lopen er volgens De Keersmaecker wel gesprekken met Jan Vandenhouwe van Opera Vlaanderen.

Liefst een vierde van alle Rosas-opvoeringen vindt jaarlijks plaats in Frankrijk, evenveel als in België zelf. Volgens Anne Teresa De Keersmaecker, in 2008 nog be kroond tot Frans Commandeur, is die geprivilegieerde band maar mogelijk door het genereuze Franse kunstbeleid en de uitbouw van *scènes nationales* in iedere provinciestad. ‘Die visie is er niet overal. In Italië is er sinds de jaren 80 een ware kaalslag gebeurd op cultureel vlak. Ook in Spanje zijn er weinig plekken waar we met Rosas terecht kunnen. Vroeger hadden we een intensere relatie met Nederland, maar de politiek en het neoliberale systeem hebben er veel om zeep geholpen.’

Andere goede voorbeelden, naast Frankrijk? ‘Duitsland, waar we twee weken geleden nog in wereldpremière gingen met *De zes Brandenburgse concerten*. En een stad als Lissabon. De artistieke uitstraling van een plek is altijd een combinatie van politieke visie en individuen die hun nek durven uit te steken voor de kunst.’

‘Infidèles’ van Tg Stan. © Stef Stessel

‘Violin phase’ van Rosas. © Anne Van Aerschot